

REŠEVANJE NESTABILNIH DRŽAV

Knjiga z naslovom *From Fragile State to Functioning State* (Od nestabilne do delujoče države) je rezultat raziskovalnega projekta Marshallovega evropskega centra za varnostne študije, ki je potekal v obdobju 2006–2008. Sabine Collmer, ki jo je uredila, je skupaj z osemnajstimi raziskovalci iz dvanajstih držav proučevala primere t. i. nestabilnih¹ (ang. *fragile*) držav. Namen raziskave je bil iskanje mogočih poti k njihovi stabilnosti in demokratični prenovi. Avtorji so se osredotočili na proučevanje okoliščin, ki so privedle do tega, da je neka država postala nestabilna ali da ne deluje, ter v iskanje razmer, ki so potrebne za pozitivni razvoj, obnovo in transformacijo. Končni cilj je uveljavitev temeljnih funkcij, ki jih mora v urejeni, stabilni državi zagotavljati vsaka vlada: varnost, blaginja in vladavina prava.

Rezultati raziskave temeljijo na proučevanju štirih držav, ki predstavljajo tipične modele okoliščin, ki jih razvrščajo v skupino nestabilnih ali nedelujočih. To so Afganistan, Gruzija, Kosovo in Moldavija. Afganistan je primer države z dolgoletno zgodovino vojn in nestabilnosti, notranjih trenj, tujih intervencij, gospodarske zaostalosti in naporov mednarodne skupnosti za vzpostavitev delujoče države. Gruzija je država v nestabilni regiji, z nestabilno notranjo politiko, zamrznjenimi notranjimi konflikti, spori in vojaškimi spopadi s sosednjo državo ter naporih prehoda v stabilno demokracijo. Država v tranziciji, z zamrznjenimi notranjimi konflikti, je tudi Moldavija, ki je hkrati najrevnejša država v regiji. Kosovo pa je primer države, ki je nastala s pomočjo mednarodne skupnosti. Je država v tranziciji, na poti v stabilno demokracijo in tržno gospodarstvo, hkrati pa v sporu s sosednjo državo in soočena z velikimi političnimi, socialnimi in ekonomskimi težavami, ki jih pomaga reševati mednarodna skupnost.

¹ *Pojem se uporablja za označevanje značilnosti držav, v katerih vlade niso uspešne pri zagotavljanju varnosti, blaginje in vladavine prava. V njih se pojavljajo grožnje notranjih ali meddržavnih konfliktov ter tveganje za destabilizacijo regije ali globalno nestabilnost. Skupni imenovalec teh držav je tudi obstoj mednarodnega interesa za njihovo stabilizacijo in odpravo varnostnih tveganj ter napor, da se prepreči njihov propad. Splošna definicija teh držav ni dogovorjena, uporabljajo se različni pojmi, kot so šibke, krizne, neučinkovite, nesposobne, nedelujoče, propadle ipd. (ang. *weak, crisis, ineffective, incapable, failed, collapsed*).*

Knjiga je razdeljena na tri dele. V prvem, teoretičnem, Sabine Collmer opisuje pristop in okvire raziskave. Greame P. Herd analizira izzive, ki jih nestabilne države prinašajo globalni varnosti, in odpira vprašanja o strategiji, ki vodi k njihovi stabilnosti, ter o vlogi mednarodnih organizacij in velesil. Steven Hearne z analizo pogojev, ki so nujni za stabilnost, varnost in vzdržljivost (ang. sustainability) držav, in merili za ugotavljanje vzrokov, da neka država ne deluje, opisuje vplive okoljske varnosti na stabilnost države. Ann L. Phillips v sklepu prvega dela proučuje učinke zunanje pomoči ter uspešnost držav prejemnic pri njeni uporabi za razvoj.

V drugem delu so predstavljeni rezultati študij primerov. Bahar Jalali v študiji o Afganistanu podaja pregled situacije, varnostnih izzivov in tveganj ter oceno uspešnosti naporov mednarodne skupnosti za izboljšanje stanja. Gregory Gleason in Yury Bosin pišeta o pristopu h konsolidaciji Afganistana, s poudarkom na razlikah med pogledi zahodnega in muslimanskega sveta. Conrad Schetter in Rainer Glassner analizirata zapleteno varnostno arhitekturo in ugotavljata, da plemenske in druge oblike vladanja na lokalni ravni zanikajo tezo o nedelujoči državi.

V študiji primera Gruzije Maia Chiabrishvili ocenjuje uspešnost transformacije države na gospodarskem, družbenem in obrambnem področju ter analizira izzive, s katerimi se spopada zaradi spora z Rusijo. Sebastian Mayer predstavlja vlogo Evropske unije in uspešnost uresničevanja njene politike do Rusije in Gruzije. Martin Malek je študijo razširil na države nekdanje Sovjetske zveze na območju Kavkaza ter razvil značilnosti in indikatorje, po katerih je mogoče presojati, ali gre za močne oziroma delujoče ali šibke oziroma nedelujoče države.

Lulzim Peci in Ilir Dugoli v študiji o Kosovu podajata celovito analizo izzivov, s katerimi se Kosovo sooča, razlogov, da spada v skupino šibkih držav, ter predlagata rešitve. Dragan Lozančić opisuje skupne značilnosti in posebnosti tranzicijskih držav na prostoru Zahodnega Balkana, nerešene probleme ter notranje in zunanje dejavnike, ki vplivajo na te države. Frank Odendahl predstavlja rezultate študije o grožnjah, ki jih v jugovzhodni Evropi prinašajo zaloge lahke oborožitve in eksplozivnih sredstev.

V zadnji študiji primera Tatiana Busoncian analizira uspešnost demokratizacije, gospodarskega razvoja in delovanja varnostnega sektorja v Moldaviji ter varnostne grožnje, ki jih prinaša zamrznjeni konflikt v Transnistriji. Elena Kovalova v svoji študiji poudarja vplive kriminala in korupcije na varnost in oblikovanje stabilne države. Cristian Urse pa presoja vzporednice in mogoče vplive konflikta med Rusijo in Gruzijo na reševanje spora o avtonomiji Transnistrije ter s tem povezano politiko sosednjih držav in mednarodnih organizacij.

V zadnjem delu Sabine Collmer na podlagi študij primerov ugotavlja dejavnike in procese, ki vodijo v nestabilnost in slabijo države ali so razlog slabega delovanja, opisuje vlogo političnih elit, civilne družbe in medijev ter ponuja možnosti za nadaljnji

razvoj dogodkov v Afganistanu, Gruziji, Moldaviji in na Kosovu v kontekstu fizične, politične, ekonomske in socialne varnosti.

Temeljno sporočilo avtorjev je, kako prepoznati okoliščine za nastanek nestabilnih ali nedelujočih držav in kako obrniti spiralo negativnega razvoja in destabilizacije v pozitivno smer. Sporočilo je aktualno, saj se danes mednarodna skupnost sooča s številnimi nacionalnimi političnimi tvorbami, ki so grožnja skupni varnosti ali državljanom te skupnosti. Skupen je njihov vpliv na stabilnost zunaj njihovih meja, v nekaterih primerih je to tudi globalni problem. Knjiga je lahko dober vir za vse, ki proučujejo sodobne varnostne in politične razmere v svetu ter ocenjujejo tveganja za nastanek novih kriz, ali za tiste, ki iščejo nasvete, kako lahko mednarodna skupnost ali posamezne države pomagajo pri obnovi ali stabilizaciji držav.